

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

2017-06-15

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

Yttrande över förslag till detaljplan och MKB för Sperlingens backe 56 i stadsdelen Östermalm, Stockholm. Dnr:S-Dp 2014-00404. Samråd.

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av rubricerade förslag till detaljplan. Det är glädjande att flera av de kritiska synpunkter som framfördes under programsamrådet har beaktats i det nu presenterade samrådsförslaget. Den tidigare huvudbyggnaden för Freys Hyrverk bevaras, Marmorhallarnas främre delar och inre gårdsrum bevaras och den från Birger Jarlsgatan synliga påbyggnaden utgår samt fasaderna för Bångska palatset, Stureplan 2 och Marmorhallarnas bottenvåning rekonstrueras till ett mera ursprungligt utseende. **SBF har ändå fortsatt stora invändningar och avstyrker därför planförslaget mot bakgrund av kvarterets höga kulturhistoriska värde som en del av den klassiska stenstaden.**

SBF:s synpunkter

Planerade rivningar urholkar riksintresset och innebär onödiga miljöpåfrestningar

Omfattande rivningar av byggnader planeras – kontorshus och gårdshus på Humlegårdsgatan 17 (1980-tal), parkeringshuset på Grev Turegatan 3-5 (1930-tal), gårdsbyggnader inom Stureplan 6 (1880-tal) och inom Stureplan 4 (1980-tal), inre delar av Marmorhallarna samt flyglarna för Freys Hyrverk (år 1900).

Samtliga byggnader som avses rivas, förutom det moderna huset på Humlegårdsgatan 17, är grönklassade enligt Stadsmuseets klassificering och har ett sådant kulturhistoriskt värde att de ej får förvanskas eller rivas enligt plan- och bygglagen. Härtill kommer att en självklar utgångspunkt vid förändring i befintliga bebyggelsemiljöer med byggnader i gott tekniskt skick alltid bör vara att i första hand återanvända dessa. Vid allt byggande bör miljöbedömningen omfatta hela processen, även förlusten av energi vid rivningar av byggnader där miljöskulden sedan länge är betald. Miljöpåverkan vid fortsatt brukande av en byggnad är mycket begränsad jämfört med alternativet rivning och nybyggnad.

Ett av uttrycken för riksintresset för innerstaden är den karaktäristiska strukturen i den klassiska stenstaden från 1800-talet. Denna struktur kommer att uttraderas i kv Sperlingens backe genom att gårdsrummen omvandlas och integreras i gallerian samt genom den nya högre gårdsbebyggelsen som avses uppföras. Den för stenstaden typiska uppbyggnaden med högre gathus och lägre gårdshus och tydliga små innergårdar kommer inte längre att kunna avläsas vilket SBF bedömer som påtaglig skada på riksintresset.

Stadens silhuett påverkas negativt av de högre hushöjderna på gårdsbyggnaderna

Befintliga byggnader har höjder i spannet + 26 - + 37 meter. Enligt planförslaget höjs höjderna till spannet + 26 - + 41,5 meter, dvs de högsta höjderna i kvarteret kommer att bli 4,5 meter högre än dagens höjder.

Stadssiluetten med begränsade hushöjder och det uppbrutna taklandskapet där i huvudsak främst kyrktorn och andra märkesbyggnader råder över den samlade siluetten är ett viktigt uttryck för riksintresset. De ökade höjderna för de nya gårdshusen enligt planförslaget innebär att taklandskapet förändras avsevärt. Den föreslagna exploateringen innebär inte bara högre höjd utan också ett taklandskap med lådliknande klumpiga påbyggnader som för tanken till industrimiljöer och som samspelar illa med tidigare århundradens varierade och omsorgsfulla utformning med hörntorn, takkupor, skorstenar och frontoner.

Från Kungsgatan ser man Bångska palatset i ett långt perspektiv. Här blir det nya mera dominerande och kompakta taklandskapet mycket påtagligt och Bångska palatset kommer mot denna nya bakgrund att ge ett mera underordnat intryck i stadsbilden jämfört med idag. Från Birger Jarlsgatan nordväst om Stureplan blir påbyggnaderna i taklandskapet också mycket påtagliga och förtar härigenom intrycket av takfotslinjen i måttlig höjd mot Stureplan. Även vyn in mot Humlegårdsgatan kommer att ge ett för stenstaden främmande intryck genom den höga planerade hotellbyggnaden.

Till skillnad mot bedömningen i miljökonsekvensbeskrivningen anser SBF därför att den samlade påverkan på siluetten till följd av de högre hushöjderna är stor och innebär påtaglig skada på riksintresset. Den föreslagna exploateringen innebär också att gränsen för det centrala området med högre bebyggelse överskrids och flyttas in i området för den lägre stenstaden på Östermalm, en åtgärd som inte ogenomtänkt bör bli följden av ett enstaka planärende utan som bör prövas i ett översiktligt plansammanhang.

Det krävs en helhetssyn på utveckling av Stockholms innerstad

Stockholms city omvandlas radikalt. Påbyggnader i flera våningar och rivningar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och också rivning av byggnader med bara några decennier på nacken sker för att kunna bygga större och högre hus som ger största möjliga vinst åt fastighetsägarna. Planförslaget för kv Sperlingens backe är ett sådant exempel. Andra aktuella exempel på planerade rivningar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse är del av Astoriahuset, ett av få återstående hus från 1870-talet på Östermalm, och den välbevarade hammiljön på Blasieholmen. Exempel på nyare byggnader som rivs/planeras rivas är Gallerian och kontorshuset på Tegelbacken.

Målet med omvandlingen sägs vara "att stärka innerstadens konkurrenskraft gentemot andra kraftigt expanderande delar av regionen". Detta mål strider emellertid mot den regionala utvecklingsplanen som förespråkar minskad satsning på Stockholms centrala delar för att i stället "bygga stad" och utveckla befintliga och nya kärnor till attraktiva och livskraftiga samhällen i övriga Stockholmsregionen. Härigenom skapas också förutsättningar för att motverka den nu ökande segregationen.

En ytterligare faktor att beakta i projektet är frågan vad som händer med de väletablerade restaurangerna och butikerna som exempelvis Sturehof och Hedengrens när denna centrala mötes- och handelsplats stängs för ombyggnad under många år? Resultatet kan bli att väletablerade företag som dessa försvinner och att utbudet efter ombyggnaden i sin helhet kommer att bestå av det vanliga utbudet av kedjor som vi möter i alla shoppingcentra.

Ökad lönsamhet får inte vara det enda och övergripande målet för vår stadsbyggnad – då sågar vi så småningom av den gren vi sitter på. Stockholms attraktiva stadsmiljö med tydliga historiska årsringar och dess historiska stadssiluett lockar investerare och gör att turister söker sig hit från hela världen för att beundra vår vackra huvudstad med dess unika egenart, en faktor som har stor, inte minst ekonomisk, betydelse nu och för framtiden.

Liksom vid programsamrådet efterlyser SBF i stället en helhetssyn på fortsatta förändringar av innerstaden. Staden måste ha en vision för helheten – att i projekt efter projekt riva och bygga nytt utan ett helhetsperspektiv som visar vad förändringarna sammantagna så småningom kommer att innebära, kan snabbt leda till en oplanerad och stor negativ påverkan och förändring av stadens egenart och vackra stadsbild. Staden har lanserat tanken att upprätta områdesplaner men för innerstaden som nu förändras i snabb takt saknas denna samlade prövning och analys av vilka förändringar som är rimliga för att riksintresset och Stockholms egenart inte ska skadas. Det är hög tid att i en demokratisk process arbeta fram en områdesplan för Stockholms innerstad.

Avslutande kommentar

Den enhetliga stenstadsbebyggelsen i innerstaden utgör en del av riksintresset. De föreslagna förändringarna av kv Sperlingens backe skulle innebära sådana förändringar av den karaktäristiska struktur och siluett som kännetecknar 1800-talets stenstad att det kulturhistoriska värdet skulle urholkas på ett sätt som SBF anser strider mot riksintresset. I stället för att riva funktionsdugliga byggnader bör dessa ses som en resurs där ett bevarande ger möjlighet att tillföra mervärden i stadsutvecklingen.

Staden behöver utvecklas över tiden. I perioder av stort exploateringsstryck är det dock en uppenbar brist att Staden saknar en strategi för stadens omvandling. Denna avsaknad leder till en oförmåga att sätta gränser för en fastighetsägare med omfattande planer trots att rivningarna och omvandlingen medför risk för påtaglig skada på riksintresset och strider mot plan- och bygglagen (2 kap 2§, 3§, 6§ och 9 kap 34§), miljöbalken (3 kap 6§) samt kulturmiljölagen (1 kap 1§). SBF avstyrker därför planförslaget. Föreningen vill avslutningsvis påtala att det är Stadens ansvar att inte låta sig enbart ledas av stora fastighetsägare utan att aktivt styra stadsutvecklingen mot en långsiktigt hållbar och genomtänkt framtidsbild där stadens höga kulturvärden förvaltas väl!

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Vicki Wenander
Ordförande

Kristina Berglund
Vice ordförande

Svenska Byggnadsvårdsföreningen grundades 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med ca 6000 medlemmar. Föreningen är en miljöorganisation vars huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och utnyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.